

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	11
------------	----

Część 1. Cmentarze żydowskie.

Historia badań oraz przykłady działań praktycznych.....	17
--	-----------

1.1. Cmentarze żydowskie. Uwagi wstępne	17
1.2. Zarys tematyki badawczej.....	22
1.3. Opracowywanie cmentarzy żydowskich. Zainteresowania regionalistyczne, epigraficzne i konserwatorskie, inwentaryzacja i publikacje monografii cmentarzy – zarys stanu badań.....	25
1.4. Praktyczne działania związane z ochroną cmentarzy żydowskich i nagrobków	32
1.5. Macewy ze starego cmentarza żydowskiego w Pilicy	43

Część 2. Sztuka sepulkralna – bogactwo możliwości badawczych..... 50

2.1. Sztuka sepulkralna – uwagi ogólne.....	50
2.2. Nagrobek żydowski.....	56
2.3. Sztuka sepulkralna – kilka przykładów.....	58
2.4. Sztuka sepulkralna – koronkowa robota.....	64
2.5. Sztuka sepulkralna – polichromie nagrobków	66
2.6. Sztuka sepulkralna – kolejne odwołania do Edenu i Świata, który nadejdzie	71
2.7. Sztuka sepulkralna – różnice w wykorzystaniu motywów sztuki sepulkralnej. Uwagi ogólne	73
2.8. Sztuka sepulkralna – porównanie motywów dekoracji symbolicznej na cmentarzach w Chrzanowie i Czeladzi.....	75
2.9. Sztuka sepulkralna – interpretacja motywu księgi i biblioteczki.....	77
2.10. Sztuka sepulkralna – wędrówka i znaczenie symboli sepulkralnych.....	84
2.11. Sztuka sepulkralna – „ukoronowany” Chrzanów.....	92
2.12. Sztuka sepulkralna – warsztaty kamieniarskie.....	98
2.13. Sztuka i architektura sepulkralna – typologia macew.....	118

Część 3. Archeologia na cmentarzach żydowskich..... 130

3.1. Pytanie o tożsamość – archeologia żydowska	130
3.2. Badania archeologiczne na cmentarzach żydowskich – uwagi wstępne.....	136
3.3. Uwagi o wykopaliskach na cmentarzach żydowskich w Europie.....	141
3.4. Badania archeologiczne na cmentarzach żydowskich w Polsce.....	145
3.5. Badania nieinwazyjne.....	155

Część 4. Zagadnienia ochrony prawnej cmentarzy żydowskich 159

4.1. Ochrona prawna – uwagi ogólne	159
4.2. „Proch powróci do ziemi, z której powstał, zaś duch powróci do Boga, który go dał” (Księga Koheleta 12,1–7)	165
4.3. Nienaruszalność grobów i cmentarzy – zarys zagadnienia	169
4.4. Potrzeba spokoju i pamięci	176
4.5. Obyczaje i regulacje	178
4.6. Wytyczne Komisji Rabinicznej dotyczące prac porządkowych na cmentarzach żydowskich	183

Część 5. Synagogi 184

5.1. Badania synagog – synagogi późnoantyczne i synagogi średniowieczne. Uwagi wstępne	184
5.2. Badania synagog – synagogi nowożytne. Uwagi wstępne.....	188
5.3. Synagogi w Polsce – uwagi wstępne.....	191
5.4. Synagogi drewniane	195
5.5. Średniowieczne synagogi	197
5.6. Synagoga w Kaliszu.....	202
5.7. Synagoga w Cieszynie	206
5.8. Synagoga w Skoczowie	214
5.9. Synagoga w Oświęcimiu.....	219
5.10. Synagoga w Tarnowskich Górach	224
5.11. Synagoga w Olkusz – badania archeologiczne.....	226

Część 6. Dzielnice żydowskie i osadnictwo pozamiejskie – kilka uwag..... 245

6.1. Badania dzielnic żydowskich i innych punktów osadniczych.....	245
6.2. Zabytki z lokalnego browaru w Dąbrowie Górniczej.....	248

Część 7. Olkusz i tajemnice początków górnictwa i hutnictwa kruszcowego 253

7.1. Olkusz. Uwagi wstępne.....	253
7.2. Wczesnośredniowieczne zagłębie.....	256
7.3. Ha-Elqoś, Lcuhs, Hilcus, Ilcus, Ilkusz, Helcus, De Ilcus, Ylkus, Ilcusz Elkus, Elkosch.....	259
7.4. Tradycja żydowskiej aktywności w górnictwie i hutnictwie kruszczowym	267
7.5. Zabytki z badań sondażowych na terenie synagogi w Olkusz	269
7.6. Nadzory archeologiczne na obszarze dzielnicy żydowskiej – kilka uwag	280
7.7. Semicka etymologia słowa „kilof”	282

Część 8. Zabytki luźne – kilka uwag	290
8.1. Uwagi o poszukiwaniach detektorystycznych.....	290
8.2. Przykładowe zabytki kultury żydowskiej znalezione podczas poszukiwań archeologicznych i detektorystycznych.....	291
 Zakończenie	 297
Bibliografia	300
Spis ilustracji	345
Indeks.....	359